

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen:		v upravnih prejemih:	
celo leto	K 24—	celo leto	K 22—
pol leta	12—	pol leta	11—
četrt leta	6—	četrt leta	5-50
za mesec	2—	za mesec	1-90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Izdajatelj: Knjižnice ulice št. 5, (1. nadstropje levo), telefon št. 84.

Izhaja vsak dan svačar izvenredni nedelje in praznike.

Inserati veljajo: petstopenjski peti vrstni enkrat po 14 linij, na dvakrat po 12 linij, na trikrat ali večkrat po 10 linij. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravištevna naj se pošilja naročniku, reklamacije, inserati itd. to je administrativna stvar.

Posamezna številka velja 19 vinarjev.

Na pisemna naročila brez izločenih vplačil naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:		za Nemčijo:	
celo leto	K 25—	celo leto	K 28—
pol leta	13—	pol leta	13—
četrt leta	6-50	četrt leta	6-50
za mesec	2-80	za mesec	2-80

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znak.

Upravištevno: Knjižnice ulice 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Sveži veter.

Časih se je narodnonapredni stranki po pravici očitalo, da hodi premalo med narod, da se premalo briga za podrobno delo, za organiziranje mas ter njih splošno ter politično izobrazbo.

Ti časi so minuli. Čim je narodnonapredna stranka stopila pot opozicije, je takoj z vso energijo in lepno vnueno začela delati na polju organizacije in probuje naroda in pogumno hodi sedaj na deželo in prireje križem naše kronovine shode ter kliče v življenje na zdravi podlagi zasnovane organizacije.

Svež veter je zapihal po deželi in naj se »Slovenec« tudi v svoji bremejnosti zaupnosti v duhovniško moč norčuje iz dela narodnonapredne stranke, veter le piha, svež in krepak veter.

Težave, s katerimi se ima boriti narodnonapredna stranka, so še velikoveče, kot si mislijo »Slovenec« in njegovi patroni, ker ti sploh niso nikdar poskušali ljudstvo prepričati in je pridobiti za svoje ideje, marveč so vedno delali na to, da so ljudstvo premotili in je kar bolje priklenili na farovške verige.

Ze razloček v delu samem kaže, da ima narodnonapredna stranka vse večje težave, kakor duhovniška stranka.

Razloček je pa tudi v pomočilih in v pomočnikih.

Klerikali imajo na razpolaganje duhovščino in njen še veliki vpliv na maso, imajo leco in spovednico, imajo cerkveno avtoriteto in cerkveni denar — narodnonapredna stranka nima ničesar tega, nego ima le moč in veljavo idej na svoji strani. Duhovnik ni v bistvu nič drugega, kakor z veliko avtoriteto oborožen agitator, nar-napredna stranka pa ima na svoji strani med delavnimi člani samo ljudi, ki morajo skrbeti za vsakdanji kruh, ki imajo svoj poklic in svojo rodbino in se torej ne morejo posvečati delu za stranko s tisto brezobzirnostjo in svobodo, kakor duhovniki.

Zal, da je med veljavniimi pristaši narodnonapredne stranke tudi mnogo takih, ki se vsakega dela in vsake agitacije branijo. Časih so ti zabavljali na vso moč na Ljubljano, češ, da ničesar ne stori, da ne prireja shodov in ne organizira ljudstva. Danes pa se branijo shodov, češ, saj smo naprednjaki, a kaj bi se pahal,

kaj bi »dražili« ljudi in se zamerjali duhovnikom.

Tem ljudem manjka strankarske zavesti in strankarskega duha. To so navadno ljudje, ki hočejo uživati samo časti, kritikovati, ki hočejo, naj gre stranka zanje in za njih interese z vso silo v boj, sami pa ničesar ne store. Taki ljudje so cokolje za stranko in če odlete, ne bo škode. Nič za to, če bo stranka imela nekaj manj članov, da bodo le ostali zanesljivi in zavedni, narodnega in strankarskega duha navdahnjeni.

Takih težav niso klerikali nikoli imeli in mogli so ustvariti svoje organizacije in si utrditi svoje pozicije toliko laglje, ker pravega, sistematičnega odpora proti njim sploh ni bilo.

Toda vse te težave ne bodo oplašile nar-napredne stranke. Naj nadaljuje s prirejanjem shodov, pa če bi bilo na vsakem shodu le pet poslušalcev, naj se vendar vrše, ker vsak shod vzbudi ljudi iz letargije, vsak shod rodi svoj sad, proužroči debate med ljudmi, bistri pojme in razvneja dremajoče energije.

Ze zdaj se kažejo sadovi prirejanih shodov. Svež veter je začel pihati po deželi in naj se »Slovenec« in njegovi patroni še tako posmehujejo, ta veter bo naraščal in postal bo iz njega vihar.

Bilo je v časih kraljevske vsega-mogočnosti na Francoskem, ko je opozicija prepevala bojno pesem, v kateri je bilo rečeno: »Zapihal je veter, veter vesel, ta veter bo kralju še krono vzal... in nekaj let pozneje je ta veter vzel kralju krono in glavo«.

Pittreichov uradni popravek.

Gospod Pittreich kot predsednik c. kr. nadsodišča v Gradcu blagovolil je poslati uredništvu »Slov. Naroda« uradni popravek, ki ne sme ostati brez komentarja in dopolnitve. Trdi se namreč, da je g. A. Pintarič res vložil ovadbo pri drž. pravdnistvu v Celju dne 9. novembra 1896, v kateri je izjavil domnevo, da je najti pisca grozilne dopisnice v Ptuj; v tej ovadbi, da je ba- je prosil, naj ukrene drž. pravdnistvo potrebno, da se pisec izsledi. V sled te ovadbe je baje uvedlo c. kr. pravdnistvo obširne (!) poizvedbe, ki pa niso imele nobenega uspeha,

tako, da se je moralo kazensko postopanje na predlog drž. pravdnistva v Celju dne 21. maja 1897 ustaviti. Ni torej res, da bi bil g. dr. Ig. Pewetz to kazensko zadevo v lastnem delokrogu aboliral.

Čujmo, kaj g. A. Pintarič o tem pové: L. 1904. bi se bil ta akt imel uporabiti v javni razpravi ad U. V. 496/4 in U. V. 513/4 pri c. kr. okrajni sodnji v Ptuj. Toda ni ga bilo najti, niti v Ptuj, niti v Celju. Takratni sodnik in poznejši zet J. Ornig dr. Watzulik je bil primoran Pintariča o eksistenci tega akta kot pričjo zaslišati. G. A. Pintarič je dne 18. julija 1904 kot pričja zaslišan izpovedal:

»Nach dem ich sub 413/96 vor der bezüglichen Anklage freigesprochen worden war, habe ich an das k. kr. Kreisgericht Cilli eine Eingabe eingeschickt, worin ich bat, man möge nach dem fraglichen Täter (sc. pisem grozilnih listov) weiter forschen; als weiteren Zeugen nannte ich den dr. Ig. Pewetz. Mir ist über diese Eingabe bis heute (sc. 18. julija 1904) keine Erledigung zukommen; ich weiß daher nicht, ob Erhebungen gepflogen und sub welcher Zahl diese Erhebungen gepflogen wurden und welches Resultat diese Erhebungen hatten. Das genaue Datum der Ueberreichung der Eingabe kann ich nicht sagen. Es war einige Monate nach dem 4. Juli 1896.«

Kot prizadet oškodovanec in zasebni udeležene se torej A. Pintarič dne 18. julija 1904 torej 7 let pozneje ni vedel, kaj se je zgodilo z njegovo vlogo, v kateri je bil kot pričja dr. Ig. Pewetz naveden.

Res izbornost! Taka — »počasnost« bi bila celo nerazumljiva, če bi se šlo za kak navaden slučaj. Tukaj se pa ni šlo za kak navaden slučaj, nego za naroden političen slučaj. To sledi iz odstavka obtožnice proti A. Pintariču, ki se glasi:

»Ornig ist Vorsteher eines grösseren deutschen Gemeinwesens, und wurde, wie einem behördlichen Berichte zu entnehmen ist, seit dem im Juli 1894 erfolgten Amtsantritt von der slovenischen Partei, insbesondere in Zeitungsartikeln wiederholt geschmäht. A. Pintarič zält zu den Anhängern den slovenischen Partei; in diesem nationalen Antagonismus kann ein wirksames Motiv der Tat gefunden werden (sc. za inkriminirana grozilna pisma).«

Na Nemškem so Francozi s čudovito naglico udarili na avstrijsko armado in že 18. oktobra 1805. so obkolili Ulm in ga prisilili kapitulirati. 23.000 mož avstrijske armade z 59 topovi je padlo sovražniku v roke in Francozom je bila odprta pot proti Dunaju. Sicer so Angleži pod Nelsonom pri Trafalgarju skoro uničili francosko — špansko brodoge, toda to ni imela vpliva na vojno na kopnem.

Na Italijanskem se je francoski armadi v začetku precej slabo godilo. Toda porazi na Nemškem so prisilili Avstrijce, da so se tudi na Italijanskem začeli umikati. Sicer so Avstrijci v bitki pri Caldiero (od 29. do 31. oktobra) premagali francosko armado pod maršalom Masseno, a ta zmaga jim ni nič pomagala, ker so vendar morali zapustiti Italijo. V bitki pri Caldiero se je stotnik Ziga Novak, doma iz St. Petra na Krasu, posebno odlikoval. Z eno samo kompanijo je rešil celo avstrijsko divizijo. Se na bojišču je bil za ta junaški čin imenovan za majorja in je pozneje dobil viteški križec reda Marije Terezije.

Ko so v Ljubljani zaznali, kako slabo se godi avstrijski armadi, je škof Brigid odredil tridnevne molitve po vseh cerkvah in jih je začel s slovesno pridigo v stolni cerkvi. Pa, molitve niso pomagale.

Vse bolj so se Francozi bližali Ljubljani. Takratni cesarski guver-

Nočemo ponavljati tega, kar je »Slov. Narod« v št. 206, 208 in 218 l. 1904 o načinu preiskave proti A. Pintariču pisal. Priporočamo pa čitanje teh člankov g. Pittreichu, ker smo prepričani, da bo potem vsako daljno akcijo v prilog dr. Ig. njegovemu ugledu le koristilo.

Drugi odstavek uradnega popravka bavi se s famozno delegacijo mariborske porote proti dr. Ivanu Tavčarju in dr. A. Brumnu v Ptuj.

G. Pittreich ima pri tem delu uradnega popravka še nespretnost roko. Trdi namreč, da dr. Ig. Pewetz ni bil član dotičnega senata, v katerem se je delegacija sklenila in da o dotičnem predlogu ni referiral. Dobro. Vprašamo, ali to ni še slabše in žalostnejše, če zamore oseba kakor je J. Ornig pridobiti take članske graškega nadsodišča za nepostaven sklep v svoj prilog, o katerih javnost niti ne ve, da bi bili njegovi osebni prijatelji, kakor je g. dr. Ignac Pewetz?

Ali je s tem popravkom g. Pittreich menda ovrgel tiste trditve dr. Iv. Tavčarja, koje je ta navajal v svojem državnozbornem govoru dne 10. februarja 1905? Mar je s tem popravkom dokazano, da je bivši justični minister dr. Klein resnično fakta navajal, ko se je dne 14. februarja 1905 v potu svojega obraza trudil, postopanje nadsodišča v Gradcu s postavnega stališča braniti? Nikakor ne! Narobe! Pittreichov uradni popravek dokazuje le, da je zahteva glede ustanovitve c. kr. nadsodišča v Ljubljani za vse slovenske pokrajine popolnoma opravičena, opravičena radi tega, ker ni misliti, da bi se nadsodišče v Ljubljani kdaj osmelilo, dati justičnemu ministrstvu taka poročila o tekočih pravnih, kakršna je dobivalo od nadsodišča v Gradcu.

Slovenske stranke.

Dunaj, 26. maja. Član gosposke zbornice grof Fran Thun je prišel danes v poslanske zbornice in je konferiral z voditelji slovenskih strank. Konferenca so veljale predvsem sklicanju češkega deželnega zbora. Razpravljalo pa se je tudi vprašanje o češko-nemškem sporazumu. Ako se bo ta sporazum posrečil, potem bo Bienerthova vlada odstopila in na jesen pride na krmilo koalicijsko ministristvo.

Dunaj, 26. maja. Izvrševalni odbor »Slovenske enote« je imel da-

nes sejo, v kateri je sklepal o taktiki slovenskih strank z ozirom na razprave v proračunskem odseku in z ozirom na splošni politični in parlamentarni položaj. Kakor javljajo listi, se bodo člani »Slovenske enote« izogibali vsemu, kar bi moglo zavirati delo v proračunskem odseku.

Proračunski odsek.

Dunaj, 26. maja. Proračunski odsek je razpravljajal o budgetu pravosodnega ministristva. Poslanec dr. Čelakovsky in Mastalka sta se pritoževala radi zapostavljanja češkega jezika, dr. Olesnickij pa radi zapostavljanja maloruskega jezika. Poslanec Malik je kritiziral sestavo in poslovanje najvišjega sodišča. Nato je imel pravosodni minister dr. Hohenburger obširen govor o ureditvi jezikovnega vprašanja s posebnim ozirom na češke razmere. Minister je naglašal, da je rešitev jezikovnega vprašanja nujno potrebno in sicer v interesu države, kakor tudi pravosodstva samega. Poslanec Malik je predlagal resolucijo, tičečo se reforme zakonskega prava glede neločljivosti katoliškega zakona. Poslanec Gostinčar je zahteval, naj bodo sodniki nepristranski v svojem uradovanju in da se priznajo slovenskemu jeziku vse pravice pri vseh sodiščih na slovenskem ozemlju. Nadalje je zahteval, naj se pritegnejo za porotnike tudi delavci in naj se za njih funkcije tudi odškodujejo.

Dnevni red za prihodnjo sejo poslanske zbornice.

Dunaj, 26. maja. Pisarna poslanske zbornice razpošila dnevni red za prihodnjo sejo, ki bo v četrtek dne 3. junija. Kot prva točka je na dnevnem redu prvo čitanje finančnih predlog. Druga točka: poročilo imunitetnega odseka o izročitvi sodišču vsenemškega poslance dr. Stranskega. Tretja točka: poročilo narodnogospodarskega odseka o svetovni poštni pogodbi in četrta točka: razprava o volitvah, ki doslej še niso bile overovljene.

Vrnitev rezervistov iz Bosne.

Dunaj, 26. maja. Vojna uprava je sklenila do konca meseca maja poslati domov vse nadomestne rezerviste, ki se sedaj nahajajo v Bosni.

LISTEK.

Pred sto leti.

IV.

Dne 18. maja 1804. se je bil Napoleon proglasil za francoskega cesarja. Njegova dejanska moč je bila velikanska, a zdaj je dobila poleg notranje utrditve še zunanji sijaj, tako da je Napoleon nadkriljeval vse takratne vladarje sveta. Nikjer niso tega tako britko občutili, kakor na Dunaju. Avstrijski vladar je imel sicer naslov nemškega cesarja, a ta naslov ni imel ne pomena, ne ugleda več. Nemčija je bila raztepena, deloma nemške države sploh niso hoteli več pripoznavati nemškega cesarja, deloma so bile v najožji zvezi s Francijo. Nemški cesar, nekdanji prvi vladar Evrope, je bil cesar le še na papirju. Tega avstrijski vladar ni hotel prenašati, zlasti sedaj, ko mu je poleg cesarja Napoleona bila kot nemškemu cesarju sojena prav dvomljiva uloga. Zato se je cesar Franc dne 11. avgusta 1804 proglasil za avstrijskega cesarja. V dotičnem patentu je izrecno rečeno, da se je to zgodilo »zur Gleichheit des Titels und der erblichen Würde«, vladarske hiše, torej v namen, da bi bil avstrijski

vladar po naslovu in po dostojanstvu enak francoskemu vladarju.

Toda kaj so naslovi in dostojanstva, če ni z njimi združena realna moč! Avstrijski cesar je to kaj hitro izkusil. Rastoča moč Francije je hudo težila vse države, posebno hudo Avstrijo. Francija je proti Avstriji postopala skoro tako, kakor v zadnjih mesecih Avstrija proti Srbiji. To so bile neznosne razmere in zato se je Avstrija začela pripravljati na vojno. Avgusta meseca l. 1805. je Avstrija pristopila tretji koaliciji zoper Napoleona; sklenila je alijanco z Angleško, Rusko in Švedsko. S tem je bilo odločno, da se začne v najkrajšem času vojna.

Dne 3. avgusta 1805. je izdal cesar Franc ukaz, s katerim je odpravil iz armade c. o. f., ki so ga dotlej nosili oficirji in deloma tudi vojaki. Če je armadno vodstvo mislilo, da je z odpravo cofa avstrijska armada modernizirana, se je kmalu prepričalo, da je bila to zmota. Kakor s cofom, tako je bila avstrijska armada tudi brez cofa poražena.

25. septembra je izšel cesarja Franca vojni oklic. Avstrijska armada je bila tedaj že vsa koncentrirana na Nemškem in na Laškem. Kar so imeli vojaštva, vse so poslali na mejo, tako da so morali v Ljubljani meščanski gardisti in meščanski grenadirji oskrbovati vse javne straže.

ner na Kranjskem je bil tako hraber mož in tako vesten namestnik cesarjev, da jo je že 20. novembra popihal iz Ljubljane. Tako se Avstrijci niso na svojem umikanju prispeli na Kranjsko, a najvišji uradnik v deželi je že bežal. Za njimi jo je odkuril z državnimi in javnimi blagajnami tudi glavni blagajnik Vičič. Ker je odnesel vse denar, so morali potem prebivalci iz svojega naložiti silno visoko vojno kontribucijo.

Dne 22. novembra so prišli v Ljubljano nadvojvode Karol, Ivan, Maksimilijan in Ludvik z generalnim štabom. Prišli so kot prvi od avstrijske armade, ki se je morala umikati iz Italije. Ze naslednjega dne so odpotovali proti Celju in za njimi je odšlo vse vojaštvo. Prepustili so kranjsko deželo sovražniku na milost in nemilost.

Tisti dan, ko je nadvojvoda Karol zapustil Ljubljano, so se prikazale prve predstraže francoske armade v Postojni, katerim je potem kmalu sledil maršal Massena s svojo armado.

Massena je bil znamenit vojskovodja, eden prvih maršalov Napoleonovih, a bil je trd in krut in lakomen. V armadi, ki ji je poveljeval, so služili skoro sami Italijani in ti so ropali in kradli kolikor so mogli, ker jim zapovedniki niso delali ovir.

Dne 28. novembra so prijezdili prvi francoski konjeniki. Jezdili so čez Turjaški trg, čez Mestni trg in po

Prešernovih ulicah ter naleteli pri sedanji pošti na majhen oddelek avstrijskih huzarjev. Takrat je bil hotel prišlonu še pritiljena furmanska oštarija, današnja Deghenghijeva hiša pa je bila last obogatega furmana Andreja Maliča. Med tema hišama se je vnel kratek boj med francoskimi konjeniki in avstrijskimi huzarji, na kar so jo huzarji odkurili po Dunajski cesti za glavno armado.

Avandgardo Massenove armade je vodil general Merlin; kmalu za njim je prispel Massena sam v Ljubljano in se je nastavil v škofiji.

Operacije Massenove armade so imele v Ljubljani svoj konec. Dne 2. decembra je bila namreč že odločena usoda te vojne v veliki bitki pri Slivnem (Austerlitz). Trije cesarji (Napoleon, avstrijski cesar Franc in ruski car Aleksander) so se udeležili te bitke; Napoleon jo je seveda sam vodil, Franc in Aleksander pa sta bila samo gledalca. Dva dni po bitki je cesar Franc sklenil z Napoleonom primirje, kateremu je sledil mir, sklenjen v Schönbrunnu dne 16. decembra. Avstrija je po tej mirovni pogodbi morala odstopiti Napoleonu Benečijo, Dalmacijo, Tirolsko in Predarlško, a dobila je malo Solno-graško in dandanes pod Bavarsko spadajoči okraj Bechtesgaden.

(Dalje prihodnjia.)

Sedaj se nahaja v bosni 57 bataljonov. Vsled odpuštnih nadomestnih rezervistov bo imelo izmed teh 57 bataljonov samo 25 bataljonov kompanije, ki bodo štejele 130 mož, dočim bodo kompanije vseh drugih bataljonov štejele samo po 93 mož.

Nemški strahovi.

Dunaj, 26. maja. Jutrišnja »Reichspost« priobči bajje iz povsem zanesljivega vira članek, v katerem se zatrjuje, da Srbija ne opusti svojih aspiracij na Bosno in Hercegovino ter na ostale srbske pokrajine v Avstro-Ogrski, marveč da bo nadalje pletla svoje mreže ter pri prvi ugodni priliki z vso vehemenco nastopila proti Avstro-Ogrski. Za sedaj bo Srbija gojila napram Avstriji kolikor mogoče korektno odnose. Javnosti znane zveze Belgrada z dosedanjimi agitacijskimi središči na jugu monarhije se opuste, stare revolucionarne organizacije se razpuste in ustanovijo se subvencije avstrijskim listom v dosednji obliki. Vojaško voluntnstvo se popolnoma reformira in na Dunaju se nastavi srbski vojaški ataše. Velikosrbska propaganda se bo odslej razširjevala iz Prage, kjer upa srbska vlada dobiti dovolj sposobnih ljudi, ki bodo z uspehom lahko vodili velikosrbsko akcijo. Med Rusijo in Srbijo se je sklenila pogodba, v kateri Rusija daje direktive Srbiji v njeni politiki napram Avstro-Ogrski. Srbija je sklenila tajno pogodbo tudi z neko drugo evropsko veselico. Ost te pogodbe je tudi naperjena proti Avstro-Ogrski. — Ni nam pač treba povdarjati, da so vse te senzacionalne vesti, ki jih priobčuje »Reichspost«, plod razgrete domišljije, ki vidi vzporedno mogočeno se razširjajoče slovanske ideje vsepovsodi strahove.

Naklep proti ustavi na Ruskem?

Petrograd, 26. maja. Listi poročajo, da namerava zveza »istino ruskih ljudi« uprizoriti veliko akcijo proti ustavi in sicer ob obletnici bitke pri Poltavi. Ta slavnost se bo vršila koncem meseca junija in se je udeležiti tudi car. Zveza bo prevzela specialno zaščito carja in mu bo vročila od 20.000 svojih članov podpisano prošnjo, naj razveljavi oktorski manifest ter zopet uvede neomejeno samovlado.

Preobrat na Turškem.

Sodbe vojnega sodišča.

Carigrad, 26. maja. Sultan Mohamed je potrdil smrtne obsodbe vojnega sodišča glede tehle osebe: Džever age, prvega evnuha sultana Abdul Hamida, carinskega uradnika Tefrika, urednika »Volkana« Sulfija, drž. svetnika Tajarja, uradnika v Jildizu Mustafe Tufekdži, polkovnika Hahla in urednika Tejjiza. Izdajatelja »Volkana« Vahdeti beja, ki je pobegnil, so aretirali v Smirni. Vojno sodišče je oprostilo Abdul Hamidovega telesnega evnuha Nadir ago, imama Sedkija, telesnega Abdul Hamidovega zdravnika Mur Edin pašo, 63 častnikov, 37 uradnikov in 4 hodeže.

Skrumni Mladoturki.

Carigrad, 26. maja. Generalisimus Mahmud Sefket paša je poslal velikemu vezirju pismo, v katerem odklanja podelitev zlatih in srebrnih spominskih kolajz oficirjem in moštvu mladoturške operacijske armade, češ da vojakom zadostuje priznanje, ki sta jim je izkazala vlada in parlament. Sefket paša zahteva samo izredne pokojnine za vojake, ki so bili v boju ranjeni.

„Veleizdajniški“ proces v Zagrebu.

Včeraj je sodišče jelo zasliševati priče glede obtožencev iz okraja Dubica. Ti obtoženci pripadajo srbski radikalni stranki.

Kot prvi svedok je bil zaslišan učitelj Mijat S a r i d ž a.

Izpovedal je, da je dal obtoženec Dmitar Crvačanin kot predsednik cerkvene občine odstraniti iz prvooslavne cerkve sliko cesarja Frana Josipa. V Dubici so bile razširjene slike kralja Petra. Te slike je videl pri obtožencih Vašiću, Moju Hrvačaninu in Eraku. Igle s sliko kralja Petra je videl tudi pri kmetih. Ko je on prišel v Dubico, se nihče še ni nazival Srba. Razdor med Srbi in Hrvati je nastal šele l. 1906., ko je srbski prestol zasedel kralj Peter. Od tega časa se je neprestano slišalo vzklize: »To je srbska zemlja, živila Srbija«. O Bosni se je v narodu govorilo, da je srbska zemlja, da bo Rusija poslala 150.000 mož, Srbi ji bodo pomagali in »stvar bo gotova«. Za časa napetosti med Avstrijo in Srbijo je nekdo rekel, da bo v slučaju vojne avstrijskim srbskim vojakom treba streljati v zrak. Ime tega ne bo povedal ta, marveč ga bo naznanil pismeno. Obtoženec Mojo Hrvačanin mu je nekoč bajje pripovedoval, da dobiva 150 dinarov od kralja

Petra. Slišal je praviti, da je Mojo agent in srbski ogleduh.

Obtoženci in zagovorniki so dokazali svedoku razna nasprotstva in direktne laži v njegovi izpovedi. Med drugim se je dokazalo, da je priča sam širil koledar »Zvonimir«, v katerem je bila slika kralja Petra. Priča sam je priznal, da je razpečal 20 izvodov tega koledarja.

Drugi svedok Peter K o k o r i é je izpovedal, da je nastal razpor v Dubici med katoliki in pravoslavni mi šele, ko se je Mojo Hrvačanin vrnil iz Belgrada. Od tega časa so neprestani prepiri po krčmah in kadar se Srbi napijejo, kličejo »živila Srbija«. Ko je nekoč bil v Bosni, mu je neka ženska rekla: »Zakaj se vaš stari Franjo ne odpove in ne prepusti te dežele Karagorgjeviću.« Slišal je tudi pripovedovati, da je bil leta 1907. v Bosni shod, ki se ga je udeležil tudi kralj Peter.

Dopisi.

Iz Radovljice. Dne 22. t. m. nam je priredilo naše pevsko in bralno društvo »Triglav« zabavni večer, ki je zaslužil svoje ime. Gospod pevovalca Smigovec je nam pokazal, kaj se da doseči z neumornim trudom. Iz nič tako rekoč vstvaril nam je krasen pevski zbor s pomočjo našega vrlega, narodnega nežnega spola. Mešani in ženski zbori, katere smo slišali, so nas iznenadili ne-le z ljubimi glasovi, ampak tudi s čistino izgovarjanjem besedila in s svojim finim, nijansiranim prednašanjem, da smo bili vsi iznenadeni in očarani. Z istim veseljem poslušali smo krasne zvoke, katere je izvajal svojim goslin g. M. Rožanc iz Lese, katerega je spremljala na klavirju gospodična Mina Medičeva z znano svojo spretnostjo. G. Rožanc pa prosimo, naj nas drugi tudi s kakšno svojo skladbo razveseli! Žal, da obisk tega večera ni odgovarjal truda, ki ga je imel »Triglav« s to prireditvijo, s katero je hotel odbor iznenaditi vse kroge, tudi najbolj razvzajene; izvzemši društvene odbornike nismo zapazili nikogar iz meščanskih in višjih uradniških krogov! Zadnjim pač nemška družba s svojim frakastvom bolj ugaja kot naša narodna demokratična! Društvo »Triglav« naj se pa s tem tolaži, da znajo zunanji krogi bolj ceniti vrednost lepega petja in lepe godbe, kar mu je dokaz lep obisk iz Jesenic, Žirovnice, Sela, Kroke, Podnarta, Dobrave itd. To mu bodi tudi v bodrilo, da koraka krepko naprej na začetni poti. Uspehi ne bodo izostali!

Iz Sežane. Na nedeljo, dne 6. junija v slučaju neugodnega vremena 13. junija 1909 vrši se velika vrtna veselica Ciril in Metodove podružnice v Sežani. Veselica, ki bodi praznik celokupnega slovenskega naroda, obhaja se isti dan, ko bodo pristaši ofenzivne »Südmärke« uganjali svoje orgije, podžgane po brezobzirnem »furorju teutoniuscu«. Geslo »Südmärke« se glasi »Smrt Slovincem!« A mi pokažimo baš ta dan, da se ne damo strašiti, da se ne bojimo in smo pripravljeni žrtvovati vse svoje moči v obrambo in popolno rešitev našega trpečega naroda. Vsak zavezen Slovinc bodi ta dan na braniku slovenske domovine, da zve nemški nadutež, da živimo in hočemo živeti življenje — samostojnosti. Morda uprav radi tega je sklenila sežanska podružnica in se trudi z verno in požrtvovalnostjo prirediti krasno vrtno veselico, ki se obeta razviti v veličasten naroden praznik z napisom v procelju: **Za most do Adrije tu niso tla!** Vsakogar mora ta slavnost zanimati, kajti tu se bodo sklenila mnoga društva spet enkrat v tesno obrambno delo. Nastopilo bude peysko društvo iz Nabrežine, iz Sežane, prihihi »Zvon« z Opčin itd., kakor tudi tržaški Sokol, ki bode proizvajal proste in vaje na drogu. Kvartet »štirih Slavčkov« tržaškega Sokola, čujem tudi, da ne izostane. Ob zvokih melodijno ubranih valčkov bode rajala mladina na dveh velikih plesiščih, ovitih in okrašenih v stotine in stotine narodnih trobojnic in lampijončkov, ki bodo razsvetljevali temno senco pod košatimi kostanji na vrtu hotela »pri treh kronah«. Za okrepičilo bodo skrbele brhke gospe in gospice v različnih narodnih nošah, z imenitnim pecivom, delikatnimi tortami in domačo šunko. A še nekaj, kar ne smem zabiti! Požirek okrepečevalnega kipečega terančika! Nikdo se ne bode mogel vzdržati vseh mamljivosti, ko bo videl v krasnih paviljonih, katerih bo baje cela vrsta, krasna zdrava lica prodajalke — Kraševke. In za vse to skrbi z neumorno požrtvovalnostjo odbor C. in M. podružnice, ki je neutrudljivo na delu. Torej zavedni Slovinci in Slovence posebno pa iz bližnje sežanske okolice, in vi Tržačani, ki ste naša obmorska predstraža prihitite mnogobrojno na naš sivi Kras, da nas obudite in navdušite v narodni zavesti. Ti tržaški Sokol pa postavi ta dan temeljni kamen »prvemu kraškemu Sokolcu«. In Ti

Kranjska? Vipava, Senožče, Postojna, Sentpeter, Logatec, Ljubljana etc. ali se vidimo? Ali si ne podamo ta dan kranjski in primorski Slovinci ob tej priliki na kršnem Krasu roke v večno neomajno, kakor kraški kamen trdno, nerazuršno vez, saj nas tlači ista — mora. Torej na veselo in gotovo svidenje v Sežani! Kraševce.

Dnevne vesti

V Ljubljani, 27. maja.

+ **Ljubljanski ulični napis pred upravnim sodiščem.** Zoper sklep deželne odbora, s katerim se je odobrila naprava samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani, so Nemci vložili pritožbo na upravno sodišče. Znano je, da leže pritožbe pri upravnem sodišču skoro redno nad eno leto, časih tudi po dve leti, predno jih rešijo, ker je upravno sodišče z delom preobloženo. Glede nemškutarke pritožbe zoper samoslovenske napise pa se je zgodila nekam sumljiva izjava. **Obravnava o tej pritožbi je razpisana in bo 9. julija.** Kakor čujemo, so vsakovrstni vplivi na delu, da bi se rešitev te pritožbe izročila kakemu nemškotacionalnemu senatu. Nemškutarji so mnenja, da se že da stvar tako napraviti, da bi upravno sodišče prelomilo postavo in ustrelo nemškutarjem. Kar se nas tiče, smo še vedno mnenja, da sodi upravno sodišče pravico in ne samo po željah nemških strank. Upravno sodišče je v zadevi uličnih napisov že opetovano pripoznalo popolno avtonomijo mestnih občin oziroma deželni odbor in se pač ne bo postavilo v direktno nasprotje z vsemi svojimi razsodbami.

+ **V Gradcu in v Ljubljani.** Gospodine A m s c h l, c. kr. nadpravnik je upeljal sedanjo konfiskacijsko prakso v Ljubljani. Ta praksa je taka, da bi v Ljubljani bili presrečni, če bi imeli tak tiskovni zakon, kakor ga imajo na Turškem ali na Hrvaškem. Nam zaplenijo vse, prav vse, kar jim ni všeč. Tako n. pr. o »Kranjski šparkasi« ne smemo pisati nobene besede. Pa tako prakticira gospodine Amschl samo v Ljubljani, za Gradec pa ima popolnoma drugo prakso. Mi n. pr. smo bili v terek zaplenjeni, ker smo pisali nekaj malega o nemški šparkasi, »Grazer Tagblatt« pa je včeraj priobčil lopovski, skoz in skoz zlagan bojkotni članek zoper »Zivnostensko banko«, a ni bil konfisciran. Graški listi smejo o slovenskih denarnih zavodih pisati kar hočejo, smejo lagati, obrekovati, hujskati in bojkotirati, nikdar ne zadene nobenega teh listov konfiskacija — nas pa zaplenijo še tedaj, kadar strogo stvarno zavračamo, kar piše »Kranjska šparkasa« po nemških listih.

+ **Radi odprtega pisma na vojnega ministra** je bil odgovorni urednik našega lista obsojen, kakor je znano, na 100 K globe, ker je to pismo v listu priobčil. Proti tej razsodbi je zagovornik dr. T a v č a r vložil ničnostno pritožbo, ki jo je najvišje in kasacijsko sodišče na Dunaju z razsodbo z dne 4. t. m. zavrnilo. — Takisto je zavrnilo tudi ničnostno pritožbo državnega pravdnštva o oprostilni razsodbi glede soobtoženege dr. Alojzija Kokaljca.

+ **Tudi dr. Depangher se je oglašil!** Iz Trsta nam išejo: Govorilo se je, da ga ne bo! Tem vestem se sicer ni prav verjelo, ali vendar se je marsikomu zdelo čudno, da ga že ni. — In nazadnje je vendar le prišel s svojim »oklicem« na tržaško meščanstvo namreč. Po mestnih vogalih so nalepljeni »oklici«, kjer bivši kamorist in sedanji strastni opozicijonalec dr. Depangher pozivlja tržaško meščanstvo, naj se dvigne proti požrešni kamori in naj jo ob času volitev izbace iz mestnega sveta. Gosp. dr. Depangher bi imel iz svojega stališča čisto prav, mi mu iz srca privoščimo, da »pravi« posteno obračuna s svojo staro sovražnico. — Pač pa mu moramo — ker smo odkriti — že vnaprej povedati, da ga mi Slovenci ne smatramo prav — resnim, zato tudi upamo, da se ne znajde niti eden v slovenskih vrstah, ki bi po nepotrebnem in nikomur v korist (pač pa nam v škodo) oddal svoj glas za kandidate dr. Depangherja. Mimogrede bodi omenjeno, da je pri državnoborskih volitvah ravno ta, takozvana »krščansko-socialna ali patrijotična stranka« s svojim brezposlennim nastopom zakrivila, da nismo Slovenci prišli v II. volilnem okraju do ožje volitve s kamoristom. Kakor rečeno: mi privoščimo gospodu dr. Depangherju vse, samo ne slovenskih glasov.

+ **Mestne volitve v Pulju.** Volitve za puljski mestni svet so se končale v soboto. Izvoljenih je 45 mestnih svetovalcev, in sicer: 25 italijansko-liberalnih, mej temi eden zastopnik uradništva, 10 zastopnikov vojne mornarice, 8 Hrvatov, mej temi en zastopnik uradništva, in 1 socialdemokrat. Dosedanji absolutni gospodarji ne bodo imeli več dvetretjinske večine in tako tudi ne bodo mogli

več poljubno sklepati o raznih njim ljubih in Slovanom sovražnih in škodljivih stvareh in napravah. Karakteristično je, da je mej 45 izvoljenimi, le 12 njih rojenih Puljčanov, in sicer 6 Hrvatov in 6 Italijanov. Iz tega se vidi, kdo je pravzaprav v Pulju domačin. In ravno italijanski privadrovci kričijo v enomer, da so Hrvatje »padli sem dol iz — gora«.

— **165. odborova seja »Slovenske Matice«, dne 22. maja 1909.** Predsednik se spominja smrti Matičinega dobitnika g. P. Drahslerja ter poroča, da je »Matica« vnovič vložila prošnjo za državno subvencijo, oz. za zvišanje subvencije. Srednješolskim dijakom se je naklonilo blizu sto garnitur lanskih publikacij za polovično ceno. Gg. poverjenikom se je poslal poziv za nabiranje odjemalcev zemljevida, za neko doplačilo morejo naročniki dobiti zemljevid prilepjen. Gradivo za tehniški slovar je po večini izpisano. Za krajepisni odsek dohaja več gradiva. — Pravila za organizacijo znanstvenega dela so nujno potrebna. V kratkem se bo vršila anketa o zgodovini umetnosti. — Nabiranje gradiva za »Slovensko narodopisno botaniko« (bajke, vraže, rastline pri obredih) se organizira.

— Izvoli se dosedanje predsedništvo in dosedanja uprava. — Držec se oferiranih cen, odda odbor v smislu natečaja tiskarnam tisk letošnjih knjig. Za oceno natečajnih spisov se izvoli posebna jury; natečaj sam se podaljša do konca maja. Došel je prevod »Konrad Wallenrod«. Dr. R. Glaser ima prevedene Shakespearove drame: »Makbet«, »Krotitev zle žene«, »Vesele kumice vindzorske«, »Kaj hočete« in »Oteloc«. »Slovenska Matica« in »Matica Hrvatska« izdasta letos skupno spis o ilirski dobi »Stanko Vraz«, iz peresa profesorja dr. Drechslerja. Plačalo je doslej le 829 članov; po pravilih je treba članarino plačati i. s. 1. julija. — Opomba uredništva: Oddaja tiska letošnjih knjig je vzbudila nekoliko presenečenja, posebno ker je odbor odprl oferte v odsotnosti ponudnikov, kar je bilo rečeno, absolutno nekorektno.

— **Sokol I. in Sokol II.** sta imela preteklo nedeljo svoj drugi vseskozi dobro uspeši popoldanski izlet v Dolnice. Ob polu 2. je odkorakalo nad 50 bratov v kroju iz obeh društev iz šentpeterskega predmestja po Dunajski in Selenburgovi ulici na Vič in odtod v izletni kraj. Sokoli in prijatelji sokolstva v občanskem kroju so sledili izletnikom v dveh večjih oddelkih, tako da se je zbrala na senčnem vertu g. Miklava v Dolnicah vesela sokolska družba 150 oseb. Po kratkem počitku po utrudljivi poti za vročih žarkov popoldanskega solca so kaj hitro jela lica veslja in zadosti žareti mladini in starim. In to ni bilo ono veselje egoističnega živjanja, temveč ona sveta radost, katero počutimo, kadar smo med brati in svoji, o katerih vemo, da imajo enaka narodna stremjenja, iste нравstvene, fizične in kulturne preporede težnje s pomočjo doslednega izvrševanja sokolskega programa. Družabne igre in zborovo petje mogočnih nacionalnih himen je zazvonilo odhod preko Kosez in Šiske skoraj do mraka. Zakaj jo je vojaški krojač g. Reisner s svoj rodbino tako hitro odkuril iz Miklavovega vrta, ko je začul sokolske trombe glas in kako to, da se poskuša nahujskana šolska mladina v Ljubljanski okolici rogati Sokolom, zato naj si išče razlage vsakdo sam! — Obe mladi društvi kažeta vse hvale vredno podjetnost in veliko življensko zmoglost. Napredna javnost častita in kliče: »Vztrajajte!«

— **Povodom 25letnice pevskega društva »Slavec«** pristopilo je dosedaj izredno veliko število podpornih članov, med temi g. Ivan Z u p a n č i č, izdelovatelj metla, Karlova cesta št. 6 v Ljubljani kot ustanovni član z zneskom 40 K. Živeli! Pristopajo pa vsak dan novi člani ter je društvo res veselo, videč toliko zanimanja za »Slavec«. Obenem prosi odbor častite nove podpore člane, naj nekoliko potrpe radi dostave vsprejemnice, ker ima društvo sedaj s predpripravi za slavnost izredno truda in dela. Vabi pa vse društveno bodisi kot podpornike ali ustanovne člane, saj je »Slavec« vsakdar gojil svojo pevsko in narodno dolžnost. In to bode najlepše priznanje društvu ob njegovi 25letnici.

— **Slavnostni odbor »Slavec«** ima sejo v soboto 29. maja ob 8. uri zvečer v »Slavečevih« prostorih, »Narodni dom«.

— **Primerno darilo.** Stara naveda botrice in botročev je, da v trajen spomin sprejetega zakramenta, bedisi krsta ali birme, obdarujejo svoje-ga varovančca. Darujejo se navadno najraznovrstnejši predmeti razne vrednosti, ki so več ali manj trajne vrednosti. Najprimernejše darilo pa je na vsak način, sedaj jako močno vpeljani hranilnik ali šparovček. Poleg ličnosti ima to darilo še to dobro, da se ob tej priliki varovančca napelje na prelepo čednost

varčnosti. Zatorej naj bi vsaka botrica in botroček daroval svojemu varovančcu hranilnik s primerno vlogo. Čedne hranilnike, ki se navadno dobijo proti vlogi 4 K, imajo vpeljane v Ljubljani Mestna hranilnica, Kmetiska posojilnica in Glavna posojilnica.

— **Izvoški na južnem kolodvoru.** Piše se nam: Ako pride potnik z jutranjim brzovlakom (z Dunaja) v »slovensko metropolo«, doživi pri izstopu neprijetna presenečenja, če rabi izvoška. Strank morda 10 ali še več, voza pa dva, ali trije. Vsled tega: kdor preje pride, preje melje. Poznavalec razmer se drve, da bi vse podrl pred seboj. Reče pa, ki ne pozna razmer. Najoriginalnejše je to, da stoji ob istem času, ko ne dobe stranke na kolodvoru voz, v mestu (vsaj pred »Slonom« jih je videti) cela kolona — brez dela. Pomanjkanje voz pri omenjenem brzovlaku ne more biti slučajno; to opazujem že leta sem vsakrat, kadar pridem v Ljubljani, in to ne enkrat letno. Razmere so krive, da opeharijo kočijaži neizvedenega potovalca na različne načine, če bi naj peljali v nekaj bolj oddaljeno ulico. Saj ve vsak voznik: dve kratki vožnji opravimo v istem času kot eno dolgo. Plačo za eno dobi gospodar za drugo si pa obdrži kočijaž. Tako mi je razlagal vse zlo pred kratkim voznik - gospodar, ko sem obsedel kočijažu - hlapcu! Jako služno bi bilo, da ukrene slavni magistrat kar najhitreje vse potrebno, da se odpravi navedeni nedostatek pri brzovlaku; malomestnih razmer ni treba razpostavljati takoj ob izhodu kolodvorov. Dosedanje razmere pri omenjenem brzovlaku so pravi škandal za Ljubljano: šikane so to za potujoče občinstvo, goljufija napram kočijažem - gospodarjem in kakor si vsak sam lahko misli, potrebno priganjanje in pretepanje živali.

— **Mesečni vozni listki na električni železnici.** Pri električni železnici v Ljubljani se bodo z 1. junijem t. l. izdajali mesečni vozni listi po 12 K. Isti veljajo od prvega do zadnjega dne vsakega meseca. Za izdajo teh voznih listov je treba prinesiti sliko s seboj. Mesečni vozni listi se bodo izdajali v obratni pisarni; isti se pa tudi lahko naroče pri preglednikih električne železnice. Mesečni vozni listi imajo enako kakor letni vozni listi na vseh progah električne železnice polno veljavo.

— **Sestanek ljubljanskega športnega kluba** bo danes, v četrtek — a samo, če se zjasni — ob pol 9. zvečer v Švicariji. Odslej bodo taki sestanki redno vsak četrtek, če bo ugodno vreme.

— **Vajenska skupina »NDO.«** snuje svoj tamburaški zbor in nabira za nabavo tamburice prostovoljna darila in doneske. Vrlim delavnim mladeničem želimo obilo uspeha in mnogo prijazno jim naklonjenih dobrotnikov.

— **Kinematografsko podjetje v Ljubljani.** G. Makso Lavrenčič je z g. Dragotinom Vecchietom osnoval družbo, ki je prevzela vsa kinematografska podjetja v Ljubljani. Družba nosi ime »Makso Lavrenčič & drug«. Razume se, da bo še nadalje vodila kinematograf »Pathe« na Dunajski cesti. Ljubljanskemu občinstvu priporočamo to domače in narodno podjetje.

— **Tobogganovo slovo.** Brez dvoma je, da si je imetnik »Toboggana« nabasal žepa v Ljubljani ter bi moral biti zato Slovincem hvaležen. Pred odhodom je pa ta mož v družbi »štalmajstra« cirkusa Zavatta in nekoga pobalina neke tukajšnje tvrde, ki vedno prosjači za nakup starih voz, zabavljaj čez Slovence ter jih nazival s svinjami. Pobalin, mesto da bi ga bil posvaril o tem in zagovarjal Slovence, mu je pa pritrjeval. Upati je, da pride maščevanje v tem, da ga bodo komedijantarji sami posušeno naklestili. Tudi imetnik cirkusa je priporočati, da priuči debelega »štalmajstra« o oliko in o »spoštovanju do naroda, kateri ga podpira«.

— **Pristojbina za pisma iz Brazilije.** C. kr. trgovsko ministrstvo naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se c. in kr. konzulat v San Paulo v Braziliji pritožuje, da prilagajo domače tvrdke svojim pismenim vprašanjem po navadi za povratno poštino le znamko za 25 vin. Opozarja se, da znaša pristojbina za pismo iz Brazilije v Avstrijo 300 reisov = 45 vinarjev.

— **Trgovina z razstavnimi kolajnami.** Zadnji čas nabirajo razni agenti udeležnike za naslednje zakonite razstave: mednarodno razstavo v Amsterdamu 1909, v Antverpi 1909, v Parizu 1909, v Rimu 1909 in za več drugih. Gre za popolnoma brezposlennost, zasebna kupcijska podjetja, ki imajo več ali manj le namen kolajne razpečavati. Med njimi imajo nekatera še celo permanentno razsodišče, ki neprenehoma podeljujejo vsakovrstna odklikovanja proti plačilu. Dotična kupljena odklikovanja seveda nimajo niti najmanjše vrednosti. Interesantom se

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.